

PRINSIPP- OG HANDLINGSPROGRAM 2023-2026

INNHALDSFORTEGNELSE

Innledning	1
1. Trygghet for arbeid og inntekt	2
1.1 Faste, trygge jobber	2
1.2 Tariff og lønnsvilkår	3
1.3. Pensjon	4
2. Faglige rettigheter og krav	6
2.1 Lov- og avtaleverk	6
2.2 Medbestemmelse	6
2.3 Arbeidstid	7
2.4 Arbeidsplassutforming	8
2.5 Arbeidsmiljø og inkluderende arbeidsliv	9
3. En god forvaltning	10
3.1 Forvaltningens rammevilkår	10
3.2 Styring og ledelse av forvaltningen	11
3.3 Digitalisering	12
4. Klima, miljø og det grønne skiftet	14
5. Høyere utdanning og forskning	16
6. Velferd, like muligheter og fellesskapsløsninger	18
6.1 Velferd og like muligheter	18
6.2 Privatisering og utskilling	19
6.3 Arbeidslivskriminalitet og svart økonomi	20
6.4 Mangfold og likeverd	20
6.5 Likestilling	21
6.6 Aktivt og forebyggende arbeid for likestilling og mot diskriminering	22
6.7 Skole og barnehage	22
6.8 Kultur	23
6.9 Samfunnssikkerhet og beredskap	24
6.11 Internasjonal politikk og samarbeid	25
7. Et sterkt NTL	27
7.1 Organisering og rekruttering	27
7.2 Gode tillitsvalgte	28

INNLEDNING

NTLs arbeid bygger på arbeiderbevegelsens prinsipper om frihet, likhet, solidaritet og et demokratisk samfunn.

Mennesker må ha mulighet til selv å påvirke sin arbeids- og livssituasjon. Vi må derfor styrke og utvikle fellesskapsløsningene. NTL ønsker et samfunn som gir god livskvalitet for alle i form av trygghet og rettferdighet. Alle mennesker er avhengige av et felleskap som sikrer grunnleggende behov for utdanning, arbeid, bolig og helsetjenester. Velferdsstaten skal organiseres med mål om likeverdige tjenester uavhengig av bosted, sosial bakgrunn eller økonomisk evne. En sterk velferdsstat gir et trygt fundament hvor mennesker har gode forutsetninger for frihet til å skape sine egne liv.

Fagbevegelsen skal sette dagsorden og forme det norske samfunnet. Norge er et av landene i verden hvor det er minst ulikhet og hvor flest deltar i arbeidslivet. Gjennom et organisert og regulert arbeidsliv og en sterk velferdsstat, skaper vi i fellesskap et godt samfunn. Den norske staten fungerer godt, med høy effektivitet og lite korrupsjon. Norge er et land preget av tillit mellom mennesker. Norske arbeidstakere er svært produktive. Vi skal være stolte av at vi er et av verdens mest likestilte land.

Det organiserte arbeidslivet er kjernen i den norske modellen. Samarbeid og tillit mellom partene muliggjør utvikling av gode arbeidsplasser og felles løsninger.

Sentralisert lønnsdannelse og et godt samarbeid mellom fagbevegelsen, arbeidsgivere og politiske myndigheter bidrar til mindre lønnsforskjeller og tryggere arbeidsplasser.

Den norske modellen er under press. Fellesskapsløsninger i form av velferdsordninger strammes inn og den enkelte får mer ansvar for egen velferd. Vi ser en utvikling hvor forskjellene mellom folk øker. Norge er i dag et av landene i verden hvor det er minst ulikhet og hvor flest deltar i arbeidslivet. For å sikre dette, også i fremtiden, trenger vi et organisert og regulert arbeidsliv og en sterk velferdsstat slik at vi kan sikre et godt samfunn.

Interessesmotsetningene i arbeidslivet har blitt tydeligere de siste årene. Økende bruk av midlertidige ansettelser, underleverandører, innleie og andre løse tilknytningsformer til en arbeidsgiver gir rom for utnyttning av arbeidstakerne. Det er et økende press på pensjonsordninger, lov- og avtaleverk og arbeidsgivere ønsker å gjøre lønnsdannelsen langt mer individualisert. NTL skal være et forbund som bekjemper disse trendene og vi skal samarbeide med andre organisasjoner med samme formål.

I et globalt marked tilbyr multinasjonale selskap tjenester også i offentlig sektor. Dette kan undergrave finansieringen av velferdsstaten vår. Det bidrar også til å flytte beslutninger som angår den enkeltes arbeidshverdag lenger unna arbeidstakerne.

Digitaliseringen endrer arbeidslivet. Digitaliseringen av samfunnet må underlegges demokratiske prosesser og innføres på en måte som forbedrer tjenestene til innbyggerne og frigjør ressurser og arbeidskraft for å styrke velferden.

Klimaendringene er en realitet som truer millioner av menneskers eksistensgrunnlag og får ringvirkninger langt utover de hardest rammede områdene. Omlegging av forbruksmønstre og arbeids- og produksjonslivet skjer ikke fort nok til å dempe eller stoppe den globale oppvarmingen. Norges bruk av fossile energikilder gir oss et særlig ansvar for å gå i front for det grønne skiftet.

Det er et overordnet mål for NTL at alle i samfunnet skal sikres økonomisk uavhengighet og sosial tilhørighet, og at alle som har arbeidsevne kan få arbeid. NTL skal kjempe for likestilling og like muligheter for alle. Vi krever et godt og inkluderende arbeidsliv som bruker felles ressurser til beste for den enkelte og for samfunnet. NTL arbeider for å utvikle samfunnet i tråd med våre grunnprinsipper og vår politikk. Vi har de beste mulighetene i Norge, forutsatt at velferdsstaten og den norske modellen videreutvikles som fundament for et godt og demokratisk samfunn.

1. TRYGGHET FOR ARBEID OG INNTEKT

1.1 Faste, trygge jobber

Fast jobb er grunnsteinen i arbeidslivet. Det skaper trygghet for arbeidstakerne, stabilitet og kompetanse i virksomhetene og bidrar til at maktbalansen i arbeidslivet blir jevnere. Den utstrakte bruken av midlertidige ansatte og eksterne konsulenter svekker arbeidstakernes stilling på arbeidsplassen.

For å sikre arbeidstakernes faste tilknytning til arbeidslivet må lovverket styrkes. Løse tilknytningsformer, midlertidige ansettelser gir rom for utnyttning av arbeidstakerne. Retten til fast ansettelse må styrkes i arbeidsmiljøloven, lov om statens ansatte og i tilhørende forskrifter. Stillingsvernet må styrkes. Arbeidsgiver- og arbeidstakerbegrepene må tydeliggjøres. Sosiale rettigheter og rammevilkår for oppdragstakere og frilansere må bedres. Arbeidstakere skal ikke bli presset til å bli selvstendig næringsdrivende. Intensjonen i lovverket om å begrense midlertidige ansettelser må følges for å motvirke at faste oppgaver utføres av andre enn egne ansatte.

Retten til heltid må styrkes. Deltidsansatte må sikres reell mulighet til å øke sin stillingsprosent og gis fortrinnsrett ved ledighet. Vikarer skal kun brukes ved ansattes fravær, ikke som erstatning for faste ansatte. Bemanningsbransjen må forbys. Fast jobb uten lønn mellom oppdrag må forbys.

Innleie skal som hovedregel ikke være tillatt. Den offentlige arbeidsformidlingen må gjenreises. Målet er at all arbeidsformidling skal skje vederlagsfritt i offentlig regi.

Deltakelse i arbeidslivet er nøkkelen til velstandsutvikling. Retten til arbeid må derfor være reell for alle. Det må rettes særskilte tiltak mot grupper hvor arbeidsledigheten er høy, eller hvor det er stor fare for langtidsledighet. Som arbeidsgiver har staten et særskilt samfunnsansvar i tilfeller hvor arbeidsledighet blir konsekvensen etter nedleggelse, sentralisering og konkurranseutsetting.

1.2 Tariff og lønnsvilkår

Partene og myndighetene må arbeide for en samfunnsmessig fornuftig lønnsdannelse, der hensynet til sysselsetting og fordeling blir prioritert. Frontfagsmodellen er en hensiktsmessig måte å ivareta dette på. En viktig forutsetning for frontfagsmodellen er at arbeidstakerne får sin rettmessige del av verdiskapningen og at grupper som er blitt hengende etter over tid kan løftes spesielt. NTL ønsker en samordnet lønnsdannelse basert på kollektive tariffavtaler der fordelingen forhandles mellom sentrale parter. Dette er en forutsetning for å kunne bruke tariffoppgjørene til å gjennomføre eller understøtte sosiale reformer og likelønntiltak. Det gjør det også mulig å sikre god fordeling mellom ulike grupper også på tvers av virksomheter og tariffområder. Kollektive, landsomfattende tariffavtaler er en viktig forutsetning for dette.

Alle skal ha en lønn de kan leve av, og alle skal sikres lønnsvekst over tid. NTL mener at utgangspunktet for avlønning først og fremst skal være arbeidsoppgaver og ansvar. Ansiennitet skal vektlegges. Tariffsystemet må utformes for å ivareta dette. Både formell utdanning og realkompetanse skal verdsettes. NTL vil fjerne lønnsforskjeller som skyldes kjønn, etnisk bakgrunn eller tilfældigheter. Dette krever åpenhet om lønn og lønnsvilkår, tillitsvalgte skal ha innsyn i lønnsopplysninger for hele virksomheten. Lønnstilleggene må fordeles slik at forskjellene fra høyest til lavest blir redusert. NTL vil arbeide for lik lønn for likt og likeverdig arbeid og for utjevning av lønnsforskjeller mellom kvinner og menn. Dette sikres best ved at lønnsdannelsen skjer sentralt med størst mulig generelle kronetillegg. NTL krever sentrale oppgjør som sikrer reallønnsvekst over tid.

Tariffsystemene er først og fremst en fordeling av verdiskapningen, ikke et belønningssystem for enkeltindivider. NTL vil motarbeide at lønnsfastsetting blir et ledd i arbeidsgivers mål- og resultatstyring.

Det er avgjørende at alle grupper omfattes av rammene for lønnsoppgjøret. Praktiseringen med å ta enkeltgrupper av arbeidstakere ut av den ordinære lønnsfastsettelsen, herunder ledere, må derfor fjernes. All lønnsfastsettelse og lønnsendring skal være gjenstand for forhandlinger mellom partene. NTL vil motsette seg lønnsystem som baserer seg på individuelle lønnsstillegg, og mener derfor at generelle lønns- og arbeidsvilkår må forhandles på et nivå hvor arbeidstakerne har streikerett.

Det er en forutsetning at lokal lønnsdannelse skjer i forhandlinger mellom likeverdige parter med reelle tvistemuligheter. Også lokale og virksomhetsvise lønnsoppgjør skal bidra til målet om å sikre alle en reallønnsvekst over tid. De lokale lønnskriteriene skal avtales mellom partene innenfor rammene av det kollektive avtaleverket. Kriteriene må være objektive, klare, forutsigbare og kjent for alle ansatte. Kriteriene skal ikke erstatte eller stå i motsetning til de kollektive lønssystemer som er fastsatt i tariffavtalene. I perioder der sentrale tillegg ikke sikrer reallønnsvekst er det enda viktigere å sikre de sentrale målene i den lokale lønnspolitikken.

Lønssystemet i staten må ivareta statens særpreg og sikre sentrale verdier for rettsstaten og byråkratiets uavhengige rolle. NTL vil ha likelydende hovedtariffavtaler i staten med felles lønssystem og felles arbeidsvilkår, så lenge dette kan sikres innenfor rammen av NTLs tariffpolitiske prinsipper. Mekanismene i lønssystemet må ivaretas og forbedres og sikre lønnsutvikling over tid. Intervallene mellom lønnstrinnene må utjevnes. Det er viktig at det finnes pålitelig statistikk som viser lønnsutviklingen mellom grupper, kjønn og virksomheter. Dette bidrar til å sikre åpenhet om lønn i staten og muliggjør tiltak for grupper blant annet for å sikre likelønn.

1.3. Pensjon

Alle skal ha rett til en anstendig pensjon. Folketrygden, AFP og tjenstepensjonsordningene må sikre det økonomiske grunnlaget for en trygg og verdig alderdom for alle. NTL vil jobbe for et pensjonssystem med en sosial profil i tråd med folketrygdens opprinnelige intensjoner. NTLs krav og mål er fortsatt 66 prosent av sluttlønn ved 65 år og med 30 års opptjening.

NTL ønsker et pensjonssystem som ikke legger opp til privat, individuell sparing for å få en anstendig pensjon. NTL krever et spleiselag mellom myndighetene og partene i arbeidslivet for generell nivåheving av pensjonene.

Det må etableres brede, kollektive tjenstepensjonsordninger i privat sektor, med livsvarige og kjønnsnøytrale pensjonsytelser. Ordningene må reguleres i tariffavtale. Minstenivået i obligatorisk tjenstepensjon (OTP) må heves.

Pensjonsreformens levealdersjustering medfører at ytelsene fra folketrygden og de offentlige tjenstepensjonsordningene blir redusert. Ikke alle har mulighet til å jobbe lengre for å kompensere for effekten av levealdersjusteringen. NTL vil derfor jobbe for endringer i pensjonsordningene for å bøte på dette herunder å fjerne levealdersjusteringen. Levealdersjusteringen er en usosial reform som favoriserer yrkesgrupper med høy utdanning, som har lange arbeidskarrierer og et yrkesliv som gjør det mulig å stå i jobb også i høy alder, og straffer tradisjonelle arbeideryrker der arbeidstakerne ofte har startet i jobb i ung alder, men har et yrkesliv som gjør at de må gå av med pensjon når de er noe yngre. De som er nødt til å gå tidlig ut av arbeidslivet må få en pensjon som gjør dette mulig. Mange kan ikke stå i jobb til de blir så gamle at de har kompensert for levealdersjusteringen. NTL mener derfor at pensjonene ikke skal

avkortes for dem som går av når de er mellom 62 og 67 år. NTL skal jobbe for at det innføres et tillegg som sikrer dem som må gå av tidlig i offentlig sektor.

AFP-ordningen i offentlig sektor må være en reell tidligpensjon. AFP-ordningen i privat sektor må forbedres, slik at færre faller utenfor ordningen på grunn av endring av arbeidsgiver eller opptjeningskrav. Rettigheter tilsvarende betinget tjenestepensjon i offentlig sektor må også innføres i privat sektor. NTL krever at det settes i gang et arbeid med en nivåheving av pensjonene for dem som taper mest på å gå av tidlig.

NTL krever at uføres alderspensjon ikke levealdersjusteres. Folketrygden må gi uføre opptjening av alderspensjon til 67 år.

Det må sikres fortsatt gode uførepensjonsordninger i offentlig sektor. Uførepensjonsordningene i offentlig sektor må kompensere for bortfall av arbeidsinntekt, gi opptjening til 67 år og sikre at uføre får en trygg og forutsigbar pensjon.

Det er viktig at det etableres gode uførepensjoner også innenfor alle tariffområder i privat sektor.

Samfunnsmessige hensyn knyttet til sikkerhet, og belastning på den enkelte, gjør at det også i framtiden vil være behov for at stillinger i offentlig sektor skal ha særaldersgrense. Arbeidstakere som må forlate arbeidslivet tidlig på grunn av særaldersgrense skal ikke komme dårligere ut sammenlignet med andre grupper. Særaldersgrenser må sikre at alle arbeidstakere som har store fysiske eller psykiske belastninger i jobben, eller som innehar jobber som stiller spesielle krav til fysiske eller psykiske egenskaper, blir ivaretatt.

Kravet om minst 20 prosent stilling i staten for medlemskap i Statens pensjonskasse og kravet om minst ett års opptjeningstid for oppsatte rettigheter i offentlig tjenestepensjon må fjernes, slik at pensjon fra første krone blir gjeldende også for alle arbeidstakere i staten.

2. FAGLIGE RETTIGHETER OG KRAV

2.1 Lov- og avtaleverk

Lovene som regulerer arbeidslivet må bidra til å styrke arbeidstakernes innflytelse på arbeidsplassen og sørge for en jevnere maktbalanse i arbeidslivet. Medbestemmelse i arbeidslivet er en demokratisk rettighet.

Arbeidsmiljøloven må styrkes og videreutvikles for å sikre de ansattes vern og trygghet i arbeidsforholdet. NTL krever økt forebyggende innsats for å hindre diskriminering og trakassering, herunder seksuell trakassering. NTL krever tiltak og oppfølging når arbeidstakere melder ifra om diskriminering, trakassering og mobbing, og andre kritikkverdige forhold på arbeidsplassen. Arbeidstakere som varsler skal sikres mot sanksjoner og gjengjeldelse.

Lov om statens ansatte innebærer en svekkelse av tjenestemannsretten og stillingsvernet. Et sterkt stillingsvern med adgang til rettslig prøving er avgjørende for å sikre innbyggernes tillit til forvaltningens faglige uavhengighet. Retten til mindretallsanke i ansettelsessaker må gjeninnføres. Adgangen til midlertidighet er for vid og må innskrenkes. Lov om statens ansatte må endres og rettighetene til statsansatte må styrkes.

Arbeidslivet trenger sterke og brede kollektive avtaler for å fungere godt. Kunnskapen rundt hovedavtalene må bli bedre for å sikre at de praktiseres riktig og for å sikre et godt partsforhold. For å sikre god og felles forståelse av lov- og avtaleverket skal det jevnlig arrangeres felles skoloring for arbeidstaker- og arbeidsgiversiden i virksomhetene.

Dagens sykelønnsordning med full lønn under sykdom må forsvares. NTL vil ikke akseptere noen former for kutt i ordningen.

2.2 Medbestemmelse

Hovedavtalene inneholder klare bestemmelser om arbeidstakernes medbestemmelse. NTL skal kjempe for at ansatte gjennom sine organisasjoner sikres medbestemmelse på arbeidsplassen. NTL krever at medbestemmelsen utvides og styrkes. Tillitsvalgte må gis tid til å kunne utføre oppgavene sine på en god måte. NTL krever at vervet som tillitsvalgt skal likestilles med vanlig tjeneste og at det vektlegges ved videre tjeneste og karriere.

Arbeidslivet er i stadig endring og utvikles best gjennom aktiv bruk av de ansattes faglighet og kunnskap. Medbestemmelse er avgjørende for å ivareta de ansattes interesser og samtidig opprettholde gode offentlige tjenester. NTL aksepterer ikke at innleide konsulenter eller eksterne utvalg fortrenger arbeidstakerorganisasjonenes medbestemmelse. NTL vil jobbe for at tillitsvalgte har et ekstra vern i omstillingsprosesser, slik at medbestemmelsen ikke blir forringet og at partsrepresentasjonen på arbeidsplassen forblir stabil.

NTL krever at utvikling av virksomhetene foregår på en måte som ivaretar de ansattes behov for stabilitet og trygghet. Virksomhetene må videreutvikle arbeidstakernes kompetanse og investere i egne ansatte, blant annet slik at de kvalifiserer seg til nye oppgaver i virksomhetene ved omstilling. Ansatte skal få tilbud om etter- og videreutdanning i arbeidstiden og rett til betalt permisjon. Effektiviseringsprosjekt må foregå innenfor rammene av medbestemmelsesapparatet. Virksomhetene bør som hovedregel få beholde effektiviseringsgevinstene og bruke dem i arbeidet med å utvikle bedre tjenester.

Avtaleverket må sikre at medbestemmelsen ivaretas og utøves på alle organisatoriske nivå, uavhengig av virksomhetens styringsmodell eller struktur. NTL aksepterer ikke at arbeidsgiver organiserer seg vekk fra medbestemmelse. Respekt for, og oppfølging av lov og avtaleverket er en nødvendig forutsetning for å få til gode løsninger. NTL aksepterer ikke at arbeidsgiver svekker partssamarbeidet ved å ensidig beslutte at drøftinger og forhandlinger gjennomføres på digitale plattformer.

Overordnede myndigheter har en plikt til å ta tak i, og følge opp virksomheter som ikke følger bestemmelsene og intensjonene i avtaleverket. NTL krever reelle sanksjoner mot virksomheter som bryter hovedavtalene.

I statlig sektor fattes store og viktige beslutninger for arbeidstakerne i etatsstyringsdialogen mellom departement og underliggende etater, en styringslinje hvor arbeidstakerne ikke er representert. NTL krever at arbeidstakerorganisasjonene får en formalisert rett til å delta i etatsstyringsdialogen. Medbestemmelse på tvers av departementsområder må sikres. Ensidige avgjørelser tatt av arbeidsgiver, eller løfting av beslutninger til politisk nivå, undergraver medbestemmelsen. Det er uakseptabelt at viktige beslutninger for arbeidstakerne tas uten medbestemmelse.

2.3 Arbeidstid

Normalarbeidsdagen skal fortsatt være utgangspunktet for organisering av arbeidstiden, og alt arbeid utover 07-17 skal kompenseres særskilt. Utviklingen de siste årene har vist at arbeidsgivere, direkte og indirekte, i større grad krever tilgjengelighet og arbeid fra arbeidstakerne i deres fritid. Regelmessige lange arbeidsøkter og nattarbeid gir økt risiko for helseplager for den enkelte. NTL vil jobbe for å styrke den kollektive styringen og organisering av arbeidstiden.

Arbeidstidsreduksjoner er et bidrag til et mer inkluderende og likestilt arbeidsliv. Redusert arbeidstid vil føre til at flere kommer i arbeid gjennom deling av arbeidet. Flere kan jobbe heltid og mulighetene for å stå i arbeid til oppnådd pensjonsalder øker. NTL vil jobbe for en tariffestet og gradvis reduksjon i arbeidstiden med mål om 6-timers normalarbeidsdag med full lønnskompensasjon.

Balansen mellom arbeidstid og fritid er sentral i menneskers liv. Det er viktig for NTL å sikre at medlemmene våre kan opprettholde denne balansen.

Utviklingen i retning av et mer uklart skille mellom arbeid og fritid går på bekostning av nødvendig logistikk, familieliv og fritidsaktiviteter. Denne tidsklemma bør løses med arbeidstidsreguleringer, ikke med individuelle ordninger for hjemmearbeid.

Fleksitidsordninger utgjør arbeidstakernes rett til å regulere egen arbeidstid og skal ikke misbrukes til å pålegge merarbeid for å skjule et reelt bemanningsproblem eller behov for overtid. NTL vil jobbe for at opparbeidet fleksitid ikke kan strykes. Det må være strenge restriksjoner på søndags- og helligdagsarbeid. Ubekvem arbeidstid må vurderes opp mot ulemper for de ansatte.

Ferieloven må tilpasses skift- og turnuspersonell for å sikre at de ansatte får like lang sammenhengende ferie/fritid som ansatte med ordinær femdagarsuke.

2.4 Arbeidsplassutforming

NTL legger til grunn at alle arbeidsplasser utformes med hensyn til et forsvarlig arbeidsmiljø, i tråd med arbeidsmiljølovens formålsparagraf. Åpent landskap, aktivitetsbaserte arbeidsplasser og andre tilsynelatende kostnadseffektive løsninger ender ofte med dårligere arbeidsmiljø, lavere effektivitet og kvalitet og økt sykefravær. Dette er dyrere enn reduksjonen i arealkostnader. NTL krever at den fysiske utformingen av arbeidsplassene tilpasses oppgavene som skal gjøres, ikke at arbeidet må tilpasses lite gjennomtenkte kostnads- og arealbesparelser. Arbeidsplassutformingen må ivareta de ansattes helse, sikkerhet og velferd og dette må prioriteres over kortsiktige, økonomiske besparelser. Publikumsarealer må utformes slik at de minimerer risikoen for at ansatte blir utsatt for vold.

NTL krever at forskriften om arealnorm i statlige bygg oppheves, og at fagforeningene får utvidet forhandlingsrett knyttet til arbeidsplassutforming og arealendring, både i nye og i eksisterende bygg.

Økt bruk av hjemmekontor skal ikke medføre forventninger til digital tilgjengelighet utenfor arbeidstid og ved sykefravær og permisjoner. Samtidig som noe fleksibilitet i muligheten til å arbeide hjemmefra kan være positivt for enkeltpersoners livssituasjon, må det sikres gode, kollektive rammebetingelser.

NTL mener at alle arbeidstakere skal ha rett til fast, fysisk arbeidsplass med et fysisk arbeidsmiljø som har forsvarlige rammer og hvor de ansatte har gode arbeidsvilkår. Dette må gjelde også i en arbeidshverdag som i større grad er preget av digitale møter. Arbeid i arbeidstakers hjem er en frivillig ordning som skal avtales mellom arbeidstaker og arbeidsgiver, ikke et effektiviseringstiltak.

NTL krever at både arbeid hjemmefra og mobile kontorløsninger skal være omfattet av faste omforente avtaler, retningslinjer og forsikringer.

NTL krever full kompensasjon og dekning av kostnader til utstyr, drift og abonnementer ved arbeid hjemmefra. Også når arbeid utføres i arbeidstakers hjem, må forsvarlige arbeidsforhold fullt ut ivaretas i tråd med arbeidsmiljølovens bestemmelser, herunder både fysisk og psykososialt arbeidsmiljø.

2.5 Arbeidsmiljø og inkluderende arbeidsliv

NTL vil arbeide for at alle virksomheter har en personalpolitikk som gir rom for tilpasninger til individuelle behov innenfor rammen av kollektive avtaler. Den enkelte arbeidstaker må gis økt innflytelse over utformingen av egen arbeidssituasjon.

For å nå dette målet må ulike tiltak prøves ut, som for eksempel radikal kvotering av funksjonshindrede i statlige virksomheter, eller å stille krav til hvor mange funksjonshindrede ansatte en statlig virksomhet må ha.

NTL krever at statlige virksomheter tar et særlig ansvar for å rekruttere funksjonshindrede. For at funksjonshindrede skal ha tilgang til arbeidslivet, er det en forutsetning at arbeidsplassene følger prinsippene om universell utforming. NTL skal være en pådriver for et universelt utformet samfunn der alle kan delta.

Intensjonsavtalen om et mer inkluderende arbeidsliv (IA-avtalen) bygger på en tradisjon for samarbeid og tillit mellom myndigheter, arbeidstakere og arbeidsgivere, både sentralt og lokalt. Avtalen bygger på en felles erkjennelse av at aktivitet gjennom arbeid fremmer helse og at tidlig iverksetting av aktive tiltak vil kunne forebygge frafall fra arbeid. Å få flere til å stå lenger i jobb, oppnås ikke kun gjennom økonomiske insentiver. Det må være et ansvar for den enkelte arbeidsgiver å tilrettelegge, slik at ansatte har en reell mulighet til å jobbe lenger.

Staten er landets største arbeidsgiver og har et særskilt ansvar for å være en rollemodell for det øvrige arbeidslivet. Forutsetningen for et inkluderende arbeidsliv er at arbeidsmiljøet er fullt forsvarlig og tilrettelagt både fysisk og psykisk. NTL skal bidra til et større fokus på psykisk helse i arbeidslivet med sikte på større åpenhet og toleranse for dette. NTL vil arbeide for en IA-avtale som har tiltak for redusert sykefravær, sysselsetting for funksjonshindrede og et godt arbeidsliv for seniorer. For å få et inkluderende arbeidsliv må sykelønnsordningen opprettholdes, tilretteleggingsplikten i arbeidsmiljøloven overholdes og arbeidsgiverne må føre en aktiv seniorpolitikk.

NTL krever at støtteordninger som for eksempel tilpasningstilskudd til virksomheter og tilskudd til funksjonsassistanse økes, og gis som varige tilskudd til faste stillinger.

3. EN GOD FORVALTNING

3.1 Forvaltningens rammevilkår

NTL vil kjempe for en sterk offentlig sektor for å sikre rettferdig omfordeling av verdiskapningen og god og effektiv bruk av våre felles ressurser. Dette ivaretas best ved at viktige samfunnsoppgaver løses i offentlig regi, av offentlig ansatte. Offentlig sektor må dimensjoneres slik at samfunnsoppdraget kan utføres med høy kvalitet og til fellesskapets beste.

Forvaltningens virksomhet bygger på sentrale forvaltningsverdier som likebehandling, rettssikkerhet, nøytralitet, faglig uavhengighet og effektivitet. For at forvaltningen skal kunne etterleve disse verdiene, må virksomhetene gis tilstrekkelige økonomiske rammer. NTL krever en sterk offentlig sektor som er underlagt politisk styring med basis i faglighet og tillit.

De siste tiårene har ideer basert på markedsstyring lagt viktige premisser for endrings- og styringsreformer i offentlig sektor. Sentrale elementer har vært mål- og resultatstyring, bestiller/ utførermodeller, oppsplitting av virksomheter, økt grad av privatisering og konkurranseutsetting og svekkelse av det offentlige som tjenesteyter. Dette kombinert med kutt i offentlig sektors driftsbudsjetter, men ikke nedprioritering av oppgaver, fører til utarming og en drift som går på sparebluss og vil over tid svekke sektorens handlingsrom og evne til å utføre samfunnsoppdraget. En slik systematisk nedbygging av kvaliteten i offentlig sektor kan undergrave tilliten til forvaltningen og støtten til velferdsstaten. Mål- og resultatstyring og andre markedsstyringsprinsipper må derfor avvikles.

NTL krever en tillitsreform for å styrke offentlig sektor. Markedsstyringen må erstattes med medbestemmelse, faglighet og tillit til de ansatte. Regjeringen har ansvar for å endre styringen, finansieringen, organiseringen og arbeidsgiverpolitikken i staten slik at en tillitsbasert styring i alle forvaltningsnivåene blir mulig. Reformen må føre til at avtaleverket blir etterlevd, at lederopplæringen i staten gir kompetanse om statens særegenhet og avtaleverk og at mål- og resultatstyringen erstattes med politisk styring på overordnede målsettinger. Organisasjonsformer som undergraver medbestemmelse og som bygger på konkurranse og markedsstyring må avvikles.

NTL ønsker å sikre likeverdige og gode offentlige tjenester i hele landet som tar hensyn til mangfoldet i befolkningen. NTL går imot å flytte etablerte arbeidsplasser og virksomheter. Dersom arbeidsoppgaver flyttes, mener NTL at de ansatte skal gis mulighet til å arbeide med relevante arbeidsoppgaver på sitt nåværende arbeidssted og at virksomhetene gis tilstrekkelige midler til omstilling. Nye statlige virksomheter skal som hovedregel etableres utenfor de store byregionene slik at man sikrer statlige arbeidsplasser i hele landet.

Konsulenttjenester er kostbart, foretrekker ordinære arbeidsplasser og reduserer på sikt virksomhetens egen kompetanse. Bruk av konsulenter må begrenses mest mulig og staten må arbeide målrettet for å bygge kompetanse internt.

Norsk forvaltning skal utføres i Norge. NTL krever av sikkerhets og styringshensyn at ingen oppgaver flyttes til utlandet der det ikke er nødvendig ut fra arbeidets art.

3.2 Styring og ledelse av forvaltningen

En god forvaltning er avhengig av gode prinsipper for styring og ledelse. Forvaltningen skal løse komplekse oppgaver og ivareta til dels kryssende hensyn og behov, og har medarbeidere med svært ulik bakgrunn og oppgaver. Statlige ledere må ha fagkunnskap om arbeidsområdene de er satt til å lede.

Markedsstyring i offentlig sektor er ikke kun et problem for de velferdsoppgavene offentlig sektor skal utføre, men bidrar til å undergrave partssamarbeidet og individualiserer krav til de ansattes arbeidsinnsats.

Markedsstyringsprinsipper svekker folkestyrte offentlige forvaltningsoppgaver, de ansattes medbestemmelse og fører til en mindre effektiv offentlig sektor, der et omfattende rapporteringsregime flytter fokus fra kvalitet og samfunnsoppdrag til kvantitet og produksjonsmål. Dette svekker ikke bare de ansattes rettigheter, men også innbyggernes mulighet til å fremme krav overfor forvaltningen og rett til tjenester fra det offentlige. NTL vil jobbe imot en slik utvikling og krever økt fokus på faglighet og kvalitet i utførelsen av samfunnsoppdraget. Det må utvikles alternativer til markedsstyringen.

NTL mener lederopplæringen må endres. Ledere på alle nivå må lære om sektorens særpreg og få opplæring i partssamarbeidet og gjeldende lov og avtaleverk. Ledelse i staten skal basere seg på demokratiske verdier, partssamarbeid og tillit til de ansatte. Kunnskapen om hvordan virksomheter som oppfyller et samfunnsoppdrag bør ledes må styrkes.

De ansattes kunnskap og kompetanse er offentlig sektors fremste ressurs og må tas bedre i bruk. I stedet for unødvendig måling og kontroll, må ansatte gis økt tillit til å styre sin egen arbeidshverdag. HR-trenden i offentlig sektor kjennetegnes av arbeidsgivere som vil utvide styringsretten på bekostning av arbeidstakernes medbestemmelse gjennom deres organisasjoner. Oppgaver som tidligere ble løst i medbestemmelsesapparatet og i partssamarbeidet tas over av HR-systemene. NTL krever at det settes i gang et arbeid for å styrke partssamarbeidet på arbeidsplassen. For å lykkes må HR-trenden med individualisering av arbeidslivet fjernes.

Kvalitet og faglig skjønn er avgjørende for å sikre innbyggernes rettssikkerhet, og likeverdige tjenester. En økonomisering av de ansattes arbeidsoppgaver gjennom målstyring og produksjonsmål, representerer en mistillit som svekker de ansattes faglighet og uavhengighet. NTL vil derfor jobbe mot alle former for individualisering av produksjonsmål. Økonomireglementet i staten må endres i tråd med dette.

Arbeidstakerne må sikres mot ulovlig eller uønsket overvåking på arbeidsplassen. NTL vil arbeide mot rapporterings- og målstyringssystemer som identifiserer den enkelte og som fratrukker de ansatte innflytelse over egen arbeidshverdag. NTL går imot ulike former for individualiserte mål og vurderinger da de er subjektive, vilkårlige og hindrer et likeverdig partsforhold. Kartlegging av den enkelte ansattes personlighet og holdninger skal ikke forekomme.

Hovedavtalenes formålsparagrafer fastslår at partene skal finne løsninger i fellesskap. NTL ser at arbeidsgiverne i større grad søker å omgjøre saker som skal løses i medbestemmelsesapparatet til juridiske spørsmål. Denne rettsliggjøringen av partsspørsmålene undergraver hovedavtalenes formål. Dette svekker partssamarbeidet, som er en av bærebjelkene i den norske arbeidslivsmodellen. NTL krever at ansattes erfaring og kompetanse i større grad tas i bruk ved omstilling og i utviklingen av virksomhetene.

Arbeidsgivere stiller i økende grad krav til de tilsattes lojalitet og atferd gjennom verdiplattformer, leder- og medarbeiderplattformer, husregler og lignende. En slik utvikling er et forsøk på å utvide styringsretten. Bruken av såkalte faktaundersøkelser er økende. Faktaundersøkelser er arbeidsgivers metode, som marginaliserer parts-samarbeid og vernetjenesten, og er en trussel mot de ansattes rettssikkerhet i tilsetningsforholdet. Konflikter må søkes løst på lavest mulig nivå i organisasjonen gjennom medbestemmelsesapparatet, arbeidsmiljøutvalg og verneombudsordningen. Faktaundersøkelser og lignende prosesser må forbys. NTL krever at arbeidsgiver må legge til rette for at alle ansatte skal kunne ytre seg fritt i faglige spørsmål på arbeidsplassen, også som privatpersoner, uten fare for gjengjeldelse eller sanksjoner.

3.3 Digitalisering

Offentlig sektor har gjennom mange tiår vært blant de fremste til å ta i bruk mulighetene som ligger i digitalisering. NTL støtter opp om en videre digitalisering av forvaltningen som ivaretar og videreutvikler innbyggernes tilgang til offentlige tjenester, rettssikkerhet, arbeidsmiljøet til de ansatte og hensynet til en mer effektiv forvaltning.

NTL mener utvikling og drift av offentlige IKT-tjenester må organiseres slik at de er underlagt demokratisk styring og kontroll. Forvaltning av IKT-systemene må anses som en statlig kjerneoppgave. Statlige virksomheter bør utvikle og drifte sine fagsystemer i egen regi og ha eierskap til sin egen digitale struktur og arkitektur. NTL krever at det opprettes en statlig eid og drevet skytjeneste for behandling og lagring av offentlige data.

Den digitale utviklingen utfordrer forutsetningene for partssamarbeidet. Medbestemmelsen over IT-utviklingen i virksomhetene må styrkes. En vellykket digitalisering forutsetter at virksomhetene gis tilstrekkelige midler til utvikling og implementering, og at arbeidet er forankret i medbestemmelsesapparatet. Tverretatlige IT-løsninger må underlegges medbestemmelse i henhold til Hovedavtalen i staten.

NTL skal jobbe for en regulering og organisering som ivaretar arbeidstakernes rettigheter og sikkerhetsnett i det fremtidige arbeidslivet.

For mange ansatte vil det være nødvendig med kompetanseheving eller -endring, og NTL krever at arbeidsgiverne iverksetter tiltak som gir de ansatte mulighet til å videreutvikle sin kompetanse.

Offentlig sektors fremste oppgave er å gi alle innbyggere god hjelp når de trenger det. For flertallet av innbyggerne kan dette i stadig større grad gjøres på digitale plattformen. De som ikke behersker disse, må få tilbud om brukeropplæring og veiledning. Digitaliserte løsninger må ikke uthule prinsippet om lik tilgang til offentlige tjenester. Det offentlige må tilrettelegge sine tjenester for innbyggere som ikke benytter digitale løsninger. Offentlige tjenester må innrettes slik at enhver har mulighet til å få hjelp og bistand gjennom personlig oppmøte eller henvendelser via telefon. Veiledningsplikten må ivaretas uavhengig av hvordan man tar kontakt med det offentlige.

4. KLIMA, MILJØ OG DET GRØNNE SKIFTET

NTL ønsker en bærekraftig utvikling der hensynet til miljø og rettferdig fordeling mellom fattige og rike land setter rammen for økonomisk vekst og forbruk. Forbruks- og produksjonsmønstre må legges om i hele verden. Norges klimapolitikk og klimamål må være i tråd med Parisavtalens målsetninger. Bevaring av biologisk mangfold og reduksjon av klimagassutslipp er overordnede mål som må legge føringer på tvers av ulike sektorer også i Norge.

Som Norges største byggherre og innkjøper må offentlig sektor forplikte seg til klimavennlige løsninger i alle anbudsprosesser. Offentlig sektor skal være en pådriver for utvikling og bruk av ny og miljøvennlig teknologi innen bygg og produksjon. Som oppdragsgiver skal offentlig sektor innrette sin anskaffelsespraksis slik at den fremmer nullog lavutslippsløsninger og sirkulærøkonomi, samt unngår helse- og miljøfarlige stoffer. Offentlige oppdragsgivere må også utvikle tiltak for bedre oppfølging og etterlevelse av klima- og miljøvennlige anskaffelser.

Transportsektoren er sentral for å løse miljø- og klimautfordringene. Gods må over fra vei til sjø og bane og for å nå klimamålene må utslippene fra alle transportformer reduseres. Likevel er et åpent og trygt veinett avgjørende for bosetting og næringsutvikling over hele landet. Der det er sikkerhetsmessig forsvarlig bør vedlikehold av og klimatilpassingstiltak på eksisterende vei prioriteres framfor bygging av ny vei. NTL ønsker en omfattende utbygging og opprustning av miljøvennlig kollektivtrafikk, også utenfor byområdene. Virksomhetene må prioritere miljøvennlige alternativer framfor økonomi når det gjelder jobbreiser. Utbygging av jernbanenettet nordover er avgjørende for bosetting og næringsliv i nord. Nord-Norgebanen må bygges.

I internasjonalt klimasamarbeid må Norge være en pådriver for forpliktende avtaler om utslippskutt. For å ivareta solidaritet med utviklingsland og de landene som rammes hardest av klimaendringer bør verdenssamfunnet bidra til klimatilpassning og grønn utvikling.

Av hensyn til klimaendringer må en rettferdig omstilling av olje- og gassnæringen planlegges med mål om en framtidig utfasing av fossile ressurser. Lofoten, Vesterålen, Senja og andre sårbare områder må varig vernes som petroleumsfrie soner. NTL vil jobbe for at det ikke åpnes nye olje- og gassfelt på norsk sokkel.

Klima- og miljøavgifter er en sentral bærebjelke i klimapolitikken. Dersom vi skal nå klimamålene, må det bli dyrere å slippe ut klimagasser. Den sosiale profilen i klimapolitikken må sikres gjennom et omfordelende skattesystem og en sterk velferdsstat, ikke kutt i avgiftene.

For å jobbe for et bedre miljø bør Norge være i front for å starte opprydning av plast i havet og begrense utslippet av mikroplast i havet. Norge skal jobbe aktivt for at alle lands militære utslipp telles med i de nasjonale klima- og miljøregnskapene.

På samme måte som staten har tilrettelagt for at oljenæringen har kunnet vokse gjennom en aktiv næringspolitikk og reguleringer, må staten nå legge til rette for en overgang til framtidrettede, klimavennlige næringer. Norsk næringspolitikk må bygge videre på det beste av norsk industribygging for å kunne skape nye, grønne næringer. Næringspolitikken bør støtte opp under grønne næringer som på sikt vil bli lønnsomme.

Norsk næringspolitikk må ha som overordnet mål å bidra til omstilling til et nullutslipps-samfunn og utnytte mulighetene omstillingen gir til verdiskapning og nye arbeidsplasser. Det er store muligheter i det grønne skiftet og Norge har både kompetanse, kapital og teknologi til å lykkes. Myndighetene må ta en aktiv rolle i omstillingen og legge til rette for innovasjon og næringsutvikling. Den grønne omstillingen må gjennomføres på en måte som ivaretar viktige naturverdier og hensynet til samiske næringer og interesser.

NTL krever minst 100 000 nye arbeidsplasser, for eksempel innen batteriproduksjon, havvind, hydrogen, karbonfangst og -lagring, prosessindustri og skog- og trenæringen. Når staten bidrar med kapital til næringsutvikling, må det være en forutsetning at de nye jobbene fører til store utslippskutt.

For å bidra til det grønne skiftet ønsker NTL at Statens pensjonsfond utland, kommunale fond og andre offentlige og private investorer trekker sine investeringer ut av fossil-industri, og heller satser på grønne alternativer og slik bidrar aktivt til bedre klimaløsninger. Det offentlige må sette av mer ressurser til forskning på, og utvikling av mer effektive, fornybare og miljøvennlige måter å framskaffe, omforme og forbruke energi på i omstillingen mot nullutslippsamfunnet.

Norges naturressurser og infrastruktur må eies og forvaltes av det offentlige. Strøm er et grunnleggende behov for både innbyggere og industri, og staten må sikre forutsetninger for at det grønne skiftet kan realiseres. Det kan ikke eksporteres kraft på bekostning av forsyningssikkerheten og en viss forutsigbarhet for pris for både husholdninger og bedrifter.

Arbeidsgivere og arbeidstakere bidrar sammen til en kontinuerlig kompetanseheving og utvikling av norske virksomheter. Skal vi lykkes med det grønne skiftet og framtidige omstillinger må partene i arbeidslivet samarbeide godt, ha faste og trygge jobber og legge til rette for en kompetanseheving og -dreining som involverer, ikke ekskluderer, de ansatte. Staten må skape trygghet for omstilling, trygghet for virksomhetene, og trygghet for enkeltmenneskene. De som står i midten av omstillingen skal ikke måtte ta kostnadene selv, det er fellesskapets ansvar.

5. HØYERE UTDANNING OG FORSKNING

Utdanning og forskning er grunnlaget for videreutvikling av demokrati og velferd. Lik rett til utdanning er derfor et grunnleggende demokratisk prinsipp. Høyt utdanningsnivå og selvstendige fagarbeidere med høy kompetanse og et velferdssamfunn med små forskjeller er et konkurransefortrinn. Offentlig utdanning skal være gratis.

Overordnet styring og finansiering av utdannings- og forskningssektoren er et offentlig ansvar. Universitetene og høyskolene skal være demokratisk styrte statlige forvaltningsorgan. Andre tilknytningsformer med fokus på økonomiske insentiver undergraver sektorens samfunnsoppdrag. Prioritering må gjøres på bakgrunn av samfunnets behov og må ikke underordnes kommersielle hensyn. Internasjonalisering av utdanning og forskning må bygge på samarbeid mellom ulike nasjonale utdanningssystemer og utdanning må ikke gjøres til en handelsvare.

Universitetsdemokratiet må styrkes. NTL mener valgt ledelse skal være hovedmodellen i sektoren. Ansatte og studenter må fortsatt ha en betydelig rolle i styringen av universiteter og høyskoler.

Finansiering av universiteter, høyskoler og forskningsinstitutter må støtte opp under den frie forskningen. NTL krever at det med nye oppgaver følger friske midler. NTL krever at en større del av finansieringen gis som basisbevilgning, på bekostning av den resultatbaserte delen. Det må sikres finansiering som er uavhengig av konkurranse eller næringslivets prioriteringer. NTL krever at bevilgende myndigheter gir forskning et økonomisk løft, med sikte på at Norges samlede forsknings- og utviklingsinnsats blir på tre prosent av BNP.

Stipendiater, postdoktorer og andre midlertidige tilsatte i universitets- og høyskolesektoren har alle særlige utfordringer i sine arbeidsforhold. NTL mener derfor at sektoren må jobbe for bedre arbeidsvilkår for disse gruppene.

En større andel av forskningsmidlene må kanaliseres direkte til institusjonene og ikke gjennom Norges Forskningsråd eller EU. Den sterke vekten på resultatbasert finansiering har skapt usunn konkurranse som hindrer samarbeid både mellom institusjoner og innen institusjoner. NTL krever at en større andel av midlene i Norges Forskningsråd går til forskning som er satt i gang av forskerne selv.

Offentlig finansierte forskningsinstitusjoner som universiteter og høyskoler, samt forskningsinstitutter, må være de største bidragsytere til forskning på vesentlige samfunnsoppgaver. Forskningsinstituttene må gis grunnbevilgninger som er tilstrekkelige til å ivareta forskernes faglige utvikling. Forskningsinstituttene må finansieres slik at de er konkurransedyktige, med tilstrekkelig og forutsigbar finansiering.

Ressurser og oppgaver må tilbakeføres fra direktorater til virksomheter. De selvforvaltende universitetene skal sikres eierskap til egne bygg.

Det er viktig at vårt utdanningssystem også tar hensyn til endringene i samfunnet, voksne studenters, næringslivets og offentlig sektors behov for utdanning, forskning og utvikling i distriktene. Dette for å sikre og videreutvikle en desentralisert forskningsaktivitet, slik at de desentraliserte utdanningene er forskningsbaserte og at distriktsamfunnene blir inkludert i samfunnets forsknings- og utviklingsaktivitet. De store geografiske forskjellene i utdanningsnivå må motvirkes med aktive politiske tiltak. Finansiering av utdanningsinstitusjonene må bidra til å opprettholde et desentralisert studietilbud.

Hovedregelen må være at vitenskapelige stillinger er delt mellom undervisning, forsknings, utviklingsarbeid og formidling, slik at forskningsbasert undervisning sikres. Den individuelle forskningsretten må styrkes og den akademiske friheten må ivaretas både på universitetene og høyskolene og i instituttsektoren. NTL mener arbeidstid for vitenskapelige ansatte også bør omfattes av kollektive arbeidstidsbestemmelser. NTL er mot nasjonale prøver i høyere utdanning fordi det utfordrer prinsippet om faglig autonomi.

Et godt læringsutbytte krever et helhetlig og inkluderende læringsmiljø som tar hensyn til faglige, sosiale og velferdsmessige forhold. Studentene skal sikres rett til medvirkning. Deres primære velferd, inkludert et trygt bomiljø, gode helse- og rådgivingstjenester, sunn mat og et tilpasset barnehagetilbud, skal ivaretas av studentsamskipnadene. Studentene må sikres et billig og godt boligtilbud i tilknytning til studiestedet. For å få dette til må studentsamskipnadene bygge minimum 3000 nye studentboliger per år for å møte det reelle behovet, kostnadsrammene økes og indeksreguleres årlig også for gitte tilsagn. Tilsagn må også gis for å vedlikeholde allerede eksisterende studentboliger. Tilskuddsandelen settes til 50 prosent av kostnadsrammen. Kostnadsrammen og tilskuddsandelen skal være lik i hele landet.

En gunstig studiefinansiering må sikre at alle har lik rett til utdanning, uavhengig av alder, kjønn, økonomi eller sosial situasjon. NTL er motstander av skolepenger og søknadsgebyrer innen høyere utdanning, også for internasjonale studenter og etter- og videreutdanning. For å skape trygghet og forutsigbarhet må studiefinansieringen knyttes til grunnbeløpet i folketrygden. Å være student er fulltidsjobb. Det må være mulig å leve på studiestøtte fra Lånekassen.

NTL krever en politisk styrt rente på studielån og studiestøtte på minst 1,5 G, der 70 prosent skal gis som stipend. NTL mener at all utdanning har verdi, og at omgjøring av stipend ikke skal knyttes til gjennomføring av en grad. Ubalanse mellom kjønnene på ulike studieretninger forsterker kjønnsdelingen av arbeidsmarkedet. Tiltak for å motvirke denne ubalansen innen enkelte studieretninger, som for eksempel kjønns-poeng og kjønnskvoltering ved opptak, er derfor positivt.

Funksjonshindrede er underrepresentert i høyere utdanning. Studiesteder og kommuner må bli bedre på å tilrettelegge studiehverdagen til funksjonshindrede studenter, både gjennom bedre tilrettelegging ved studiestedene, og ved at kommunenes tilbud er tilstrekkelig, særlig i form av brukerstyrt personlig assistanse (BPA).

Folkehøgskolene er et viktig supplement til ordinære utdanningsløp og må sikre trygge rammevilkår.

Kunnskap er en viktig kilde til innflytelse og bidrar til at hvert enkelt menneske aktivt kan delta i samfunnet. NTL mener derfor at forskning og utdanning først og fremst er et fellesanliggende som bør skje i regi av offentlig sektor. Offentlig finansiert forskning bør i størst mulig grad publiseres åpent tilgjengelig.

NTL vil motsette seg at utdanning som finansieres av offentlige midler skal kunne gi grunnlag for utbytte.

Høyere yrkesfaglig utdanning er for lite utbygd og må i større grad gjøres likeverdig med annen høyere utdanning. Fagskole har en viktig rolle som selvstendig utdanning vei og som tilbyder av etter- og videreutdanning.

6. VELFERD, LIKE MULIGHETER OG FELLES- SKAPSLØSNINGER

6.1 Velferd og like muligheter

Velferdsstaten er fundamentet for et godt og demokratisk samfunn. Velferdsstaten må være sterk og forutsigbar, samtidig som den stadig må utvikles for å imøtekomme folks behov. Alle skal ha like muligheter til deltakelse i skole og utdanning, tilgang til gode og tilpassede helse- og velferdstjenester og et sterkt sosialt og økonomisk sikkerhetsnett. Tannhelse må likestilles med øvrige helsetjenester.

Folketrygdens ytelser må opp på et nivå som gjør det mulig å leve et fullverdig liv. Ytelser fra folketrygden må være rettighetsbaserte og omfatte alle. Flere barn enn tidligere lever i familier med vedvarende lav inntekt. NTL skal arbeide for en uføretrygd som gir trygghet og forutsigbarhet og som bidrar til å utjevne forskjeller. En økning av barnetillegget i uføretrygden vil bidra til å bekjempe barnefattigdom. NTL vil øke barne-trygden og beholde denne som en universell ordning. NTL vil jobbe for at pleiepenger ikke skal være tidsavgrenset.

Tillit til skattesystemet er avgjørende for folks vilje til å betale skatt. Det offentliges inntekter avhenger av at skattleggingen oppfattes som rettferdig. NTL mener at skattesystemet i større grad bør bidra til utjevning, med økt skatt for de med høyest inntekt, formue og aksjeutbytte.

Skattlegging må skje i det landet inntektene oppstår, og norske myndigheter må ta initiativ til å utvikle folkeretten for å bekjempe skatteflukt og skatteparadiser.

Veksten i offentlig sektor bør minst være på nivå med veksten i privat sektor. Offentlig og privat sektor er gjensidig avhengige av hverandre for å fungere.

Velferdsstaten sikrer lik rett til utdanning, helse- og andre velferdstjenester, samtidig som den legger til rette for at privat sektor utvikler seg. Offentlig sektor legger til rette for at folk kan kombinere arbeid og omsorgsoppgaver. Dette fremmer likestilling og mer rettferdig fordeling.

Å ha et trygt sted å bo er en grunnleggende forutsetning for et godt liv. Stat og kommune må pålegges og gis økonomisk mulighet til å videreutvikle modeller for sosial boligbygging. Dette kan best gjøres i tett samarbeid med Husbanken og Statens pensjonskasse, slik at de har konkurransedyktige betingelser i forhold til private aktører. Eksempelvis gjennom modeller som «fra leie til eie» og insentiver for første-gangskjøpere.

6.2 Privatisering og utskilling

NTL vil kjempe for en sterk offentlig sektor, for å sikre rettferdig fordeling av verdiskapingen og god og effektiv bruk av våre felles ressurser. Dette ivaretas best ved at viktige samfunnsoppgaver løses i offentlig regi, av offentlig ansatte. Veier, jernbane, lufthavner, strømmnett og bredbånd er eksempler på infrastruktur som best organiseres gjennom fellesskapsløsninger, samtidig som det er avgjørende for næringsutvikling i hele landet. NTL vil derfor kjempe for å styrke og utvide offentlig sektors ansvar for sentrale samfunnsoppgaver.

Privatisering av statlige tjenester eller myndighetsutøvelse skal ikke forekomme. Offentlige midler skal komme innbyggerne til gode og ikke gå til profitt hos private tjenestetilbydere. NTL vil forby profitt på velferdstjenester. Privatisering, nedsalg og reduksjon i offentlig eierskap og oppsplitting av virksomheter, fører til uforutsigbarhet for brukere og ansatte, svekket lønn og pensjon for ansatte, og dårligere demokratisk styring. NTL krever stans i all privatisering, utskilling og konkurranseutsetting av offentlige oppgaver, arbeidsplasser og infrastruktur. Der offentlige oppgaver allerede er privatisert, konkurranseutsatt eller skilt ut må dette reverseres. NTL er imot utstrakt bruk av kjøp av tjenester til erstatning for å løse oppgaver i egen regi og med egne faste ansatte.

Statlige virksomheter har et særskilt samfunnsansvar i forbindelse med anbudsprosesser. Dette gjelder ikke minst ansvaret for å sikre gode arbeidsbetingelser og -vilkår. NTL mener at det skal være krav om tariffavtale i alle offentlige anskaffelser.

6.3 Arbeidslivskriminalitet og svart økonomi

NTL vil aldri akseptere svart økonomi, sosial dumping, arbeidslivskriminalitet og menneskehandel. Sosial dumping gir dårlige arbeidsvilkår for de som rammes direkte, og fører til svekkelse av rettigheter i hele arbeidslivet. Offentlige virksomheter må styrke samordningen av arbeidet mot sosial dumping.

Offentlig sektor skal ikke anskaffe varer og tjenester fra virksomheter som driver sosial dumping, og bør kreve at leverandører i bransjer med behov for læreplasser benytter lærlinger. Staten har en særskilt rolle som Norges største innkjøper og byggherre. NTL krever at alle innkjøp av varer og tjenester skal gjøres fra leverandører som kontrollerer at lønns- og arbeidsvilkår hos sine underleverandører samsvarer med krav i lov, forskrift og avtaleverk.

Økonomisk kriminalitet fører til urettmessig og uønsket fordeling av samfunnets ressurser og er grunnlag for sosial dumping, arbeidslivskriminalitet og annen alvorlig kriminalitet. Kampen mot skatteunndragelser og annen økonomisk kriminalitet må styrkes. Det er nødvendig med et bedre samarbeid mellom offentlige etater, og tilstrekkelige ressurser må prioriteres til dette arbeidet. NTL krever at kontrollatene, politiet og straffesaksjeden sikres ressurser til å forfølge og stoppe arbeidslivskriminalitet og svart økonomi. NTL krever at A-krimsentrene får tilstrekkelige ressurser og lovhemler til å innhente og dele nødvendig informasjon.

6.4 Mangfold og likeverd

Norge er et flerkulturelt samfunn hvor mangfold er en del av folks hverdag. God integrering er avgjørende for at kulturmangfoldet gjør samfunnet vårt rikere på kunnskap, språk, meninger og livssyn. NTL vil bekjempe en utvikling hvor arbeidsledighet og store økonomiske forskjeller mellom grupper skaper grobunn for sosiale underklasser, segregering, fremmedhat og rasisme. NTL krever at alle asylsøkere og ureturnerbare får rett til å arbeide, og at introduksjonsprogrammet for flyktninger styrkes på området fagforeningenes rolle og viktigheten av å organisere seg.

God språkopplæring er avgjørende for å få til et godt integreringsarbeid. Denne opplæringen bør være relevant ut fra kompetansen innvandrere har med seg til Norge og fremtidige jobbmuligheter. Det skal være mulig å kombinere språkopplæringen med arbeidspraksis. NTL krever bedre kartlegging og bruk av asylsøkeres og flyktningers kompetanse og sterkere satsing på norskopplæring. Språkopplæring bør være et gratis tilbud til alle med utenlandsk opprinnelse som er bosatt i Norge. Det er også behov for bedre og raskere godkjenningsordninger for formell og uformell kompetanse for innvandrere.

Staten som arbeidsgiver har et særlig ansvar for å rekruttere arbeidstakere slik at det gjenspeiler samfunnet vårt. Diskriminering ved ansettelser er ulovlig og skal ikke forekomme. Representanter i ansettelsesråd og innstillingsråd må få opplæring i diskrimineringslovverket. Det bør tilstrebes at personer med minoritetsbakgrunn er med i ansettelsesprosesser.

NTL ønsker et åpent og inkluderende samfunn, og vil bekjempe alle former for diskriminering og rasisme. NTL ser med bekymring på framveksten av høyreekstreme organisasjoner som ytrer seg hatefullt mot grupper av mennesker i Norge. Slike organisasjoner og nettsteder bør ikke få støtte fra det offentlige. NTL skal være med på å bekjempe rasisme og fascisme, og vil også bidra til et politisk ordskifte som ikke bidrar til polarisering, fremmedfrykt og intoleranse gjennom negative framstillinger av urfolk, innvandrere og flyktninger. Ingen må utsettes for hatkriminalitet og vold på grunn av sin hudfarge, opprinnelse, legning, funksjonsvariasjon eller kjønnslige uttrykk. NTL skal arbeide målrettet for å sikre at alle behandles likeverdig. Retten til å søke om permanent oppholdstillatelse på selvstendig grunnlag må ikke begrenses av inntekt. Arbeidsstyrken og de tillitsvalgte bør gjenspeile mangfoldet i befolkningen og vi må bidra aktivt til at alle behandles likeverdig. Formelle og faktiske hindringer må identifiseres og fjernes.

NTL krever at minst én arbeidssøker med minoritetsbakgrunn som er kvalifisert og oppfyller kravene, skal innkalles til intervju i statlig heleide bedrifter, kommunale og private virksomheter.

6.5 Likestilling

Likestilling handler om grunnleggende maktstrukturer i samfunnet. NTL vil kjempe for at man skal ha reell likestilling og de samme lovfestede rettigheter, uavhengig av kjønn, kjønnsidentitet og kjønnsuttrykk. I Norge i dag har kvinner og menn stort sett de samme lovfestede rettigheter, men fremdeles er det langt igjen til full likestilling.

Lov om likestilling mellom kvinner og menn er svekket og omgjort til en allmenn diskrimineringslov. Så lenge vi ikke har full likestilling mellom kjønnene vil NTL kreve at lov om likestilling mellom kvinner og menn gjeninnføres og styrkes.

Foreldrepermisjon er et gode for barn og foreldre, men også for norsk arbeidsliv. Gunstige permisjonsordninger sikrer høy yrkesdeltakelse blant kvinner. Fedrekvoten bidrar til å fremme likestilling i arbeidslivet. NTL krever at fedrekvoten minst opprettholdes på dagens nivå. At både mødre og fedre har permisjon øker ordningens legitimitet hos arbeidsgiverne. NTL krever at kontantstøtten fjernes.

De fleste i Norge kan leve gode og åpne liv uten å bli utsatt for intoleranse, trakassering og diskriminering. For personer som bryter med normer for kjønn og seksualitet kan åpenhet by på en utfordrende arbeidshverdag. NTL mener at det er en styrke for alle virksomheter å ha medarbeidere av flere kjønn og hvor kjønns mangfold blir respektert. Bedrifter og arbeidsplasser skal være diskrimineringsfrie og derfor er holdnings- skapende arbeid essensielt for deltagelse og for å hindre forskjellbehandling. For å kunne bidra til dette skal temaet kjønns- og seksualitets mangfold være en del av opplæringen for tillitsvalgte og verneombud.

Vold mot kvinner er et stort samfunnsproblem. NTL vil jobbe for at arbeidet med å bekjempe vold mot kvinner, vold mot barn, vold i nære relasjoner, netthets, seksuell trakassering og seksualisert vold intensiveres. Ordningen med krisesentre må styrkes, og politiet og rettsvesenet må forsterkes og prioritere forebygging av vold, spesielt i nære relasjoner. For bedre hjelp og forebygging av kjønnsrelatert vold er det nødvendig med et kompetanseløft i voksenopplæringen. Tilbudet om gratis juridisk rådgivning for kvinner som utsettes for vold må bygges ut. Kampen mot prostitusjon og menneskehandel må prioriteres, sexkjøpsloven opprettholdes og hjelpetiltakene må styrkes. Ofre for menneskehandel må gis sterkere rettsvern og beskyttelse, samt varig oppholdstillatelse.

6.6 Aktivt og forebyggede arbeid for likestilling og mot diskriminering

NTL krever økt forebyggende innsats for å sikre likestilling og hindre diskriminering og trakassering. Aktivitets- og redegjøringspliktene (ARP) etter likestillings- og diskrimineringsloven gir arbeidsgivere en lovfestet plikt til å jobbe for å fremme likestilling og hindre diskriminering. Aktivitets- og redegjøringspliktene må styrkes. NTL krever at alder inntas som et grunnlag i aktivitets- og redegjøringsplikten, og økt oppfølging av arbeidsgiveres aktive likestillingsarbeid. NTL må bidra aktivt til å hindre diskriminering og sikre likestilling. Vi vil bidra til økt kunnskap om aktivitets- og redegjøringspliktene blant arbeidsgivere og tillitsvalgte.

6.7 Skole og barnehage

Gode barnehager er et viktig velferdsgode for å sikre barn en god start på livet. Kvaliteten i barnehagen må sikres ved at det er god bemanning, både tilstrekkelig antall barnehagelærere og barneog ungdomsarbeidere, og gjennom stabile offentlige bevilgninger som holder maksprisen så lav som mulig. Et godt barnehagetilbud med lek, læring og sosialisering gir en god inngang til skolegang og utdanning. Studentsamskipnadens barnehager må regnes som ideelle barnehager. NTL krever at det innføres løpende barnehageopptak over hele landet.

En sterk offentlig fellesskole er grunnlaget for et fritt og rettferdig samfunn med like muligheter for alle. Skolen må gi alle nødvendige kunnskaper til å kunne skape gode liv og bidra til samfunnet ved å støtte opp under hver enkelt elevs evner og behov. Første-klasse skal primært være en arena for lek, fysisk utfoldelse og trivsel. NTL er for at det skal innføres gratis mat i grunnskolen. Arbeidslivskunnskap må inn i skolens læreplaner. Skolen må være livssynsnytral. Antallet privatskoler må holdes på et minimum. Samtidig må skoler som diskriminerer på bakgrunn av hudfarge, bakgrunn, tro, kjønn, seksuell orientering og kjønnsidentitet miste retten til statsstøtte. NTL er motstander av systemet med fritt skolevalg, og vil arbeide for at det innføres alternative opptaksmodeller der det ikke er den enkeltes karakterer som avgjør hvilken videregående skole man kan gå på.

Retten til 13-årig grunnopplæring må være reell ved at alle får mulighet til å fullføre utdanningsløpet, uavhengig av studieretning og sosial bakgrunn. Fagutdanning og studiespesialisering må sikre en bred og relevant inngang til arbeidsmarkedet som gir

muligheter for å møte teknologisk utvikling og ruste den enkelte for et arbeidsliv i rask endring. Mulighetene til å ta fagbrev må gjøres tilgjengelig for flere, også de som har fullført videregående opplæring. NTL krever flere lærlingplasser i alle offentlige virksomheter, og at alle offentlige anbud der det er mulig har krav om lærlinger. NTL krever at alle lærlinger i offentlige virksomheter skal ha lønn i hele lærlingperioden. Staten og alle virksomheter som er helt eller delvis finansieres av statlige midler må i større grad enn i dag legge til rette for at det utdannes flere fagarbeidere. Elever som har rett til videregående opplæring, må få gratis skolemateriell og fullstipendiert utdanning.

Representantene for arbeidstakerorganisasjonene må få fullverdig styreprerentasjon i opplæringskontorenes styrer. Dimensjoneringen i videregående skole må i større grad ta hensyn til muligheter for å få lærlingeplass.

Fylkeskommunen må systematisk rekruttere nye lærebedrifter i samarbeid med partene i arbeidslivet gjennom Yrkesopplæringsnemnda. Elever og lærlinger må få samme rett til rådgiving. Det er behov for mer praksisopplæring i programfagene.

For å fremme livslang læring er styrking av opplæring i regi av bibliotek, frivillige og ideelle organisasjoner og studieforbund viktig. Livslang læring gir mennesker muligheter, styrker demokratisk deltakelse og bidrar til inkludering. NTL krever at lavterskeltilbud og ikke-formelle opplæringsarenaer styrkes.

6.8 Kultur

Et aktivt og mangfoldig kulturliv er viktig for å gi våre liv et rikere innhold. NTL vil arbeide for å øke forståelsen for kunstens og kulturens betydning i samfunnet og for økt kulturelt engasjement. Alle skal ha tilgang til, og mulighet for deltakelse i kulturlivet. Dette sikres best gjennom offentlige støtteordninger. Å sørge for et bredt og tilgjengelig kulturtilbud til barn og unge skal være et nasjonalt ansvar. NTL skal jobbe for å sikre gode ordninger som ivaretar dette ansvaret.

De nasjonale og regionale kulturinstitusjonene er sentrale for kunstnerisk utvikling og kontinuitet. For at institusjonene skal ha rom til å utvikle kulturen er det nødvendig med en stabil og tilstrekkelig finansiering. NTL ønsker at 1% av statsbudsjettet settes av til kulturformål. Ordnete lønns og arbeidsvilkår for kulturarbeidere og kunstnere er en forutsetning for et velfungerende kulturliv. NTL vil jobbe for å styrke disse gruppernes stilling ved å forhandle fram avtaler som sikrer faste ansettelser og gode lønnsvilkår.

Språklig mangfold er en styrke for Norge, og NTL vil arbeide for å sikre reell likestilling mellom nynorsk og bokmål. Dette innebærer at språklova følges i praksis og at det blir gitt god språkopplæring i skolen.

Den samiske kulturen og det mangfold som et flerkulturelt samfunn innebærer er en berikelse for hele samfunnet, og vi har et særskilt ansvar for å ivareta den samiske befolkningens språk og kultur. Derfor skal NTL arbeide for å synliggjøre samiske samfunn og språk. Fremtiden for de samiske språkene er avhengig av at den enkelte har muligheten til å lære og bruke samisk enten på skolen, i arbeidslivet og i samfunnet for øvrig.

God forvaltning av areal, natur og kulturarv er viktig for å sikre bevaring og utvikling av samisk kultur. Folk må ha mulighet til å lære og bruke samiske språk. NTL krever at flere offentlige dokumenter oversettes til samisk, en styrking av samiske organisasjoner og interessegruppers arbeidsvilkår og en styrking av forskning på og formidling av samiske forhold. NTL vil arbeide for å øke forståelsen for de nasjonale minoritetenes situasjon og for å styrke rammene for videreføring av deres språk og kultur.

For å fremme livslang læring og leseglede er gratis bibliotek viktig. Gode bibliotek med et bredt tilbud ivaretar og styrker demokratisk deltakelse og integrering. NTL krever at bibliotekene styrkes som lavterskeltilbud til hele befolkningen.

Foreninger, lag og andre organisasjoner som i hovedsak drives ved frivillig arbeid gjør en uvurderlig innsats for Norges befolkning. NTL vil arbeide for bedre koordinering og tilgjengelighet, samt sikre videreføring av støtteordninger innenfor frivilligheten.

Pressestøtten er sentral for å opprettholde mediemangfoldet i Norge, og må styrkes. NTL mener det er viktig med en sterk, ikke-kommersiell allmennkringkaster som har redaksjonell frihet. NRK er en bærende institusjon når det gjelder språk, kultur og forvalter av det frie ord. NRK må ha en finansiering som ivaretar uavhengigheten og gir forutsigbare økonomiske rammer. For å sikre et sterkt norsk fagmiljø for innholdsproduksjon må NRK styrkes som produksjonshus. NRK må være godt representert i distriktene for å være i stand til å spille hele Norge.

6.9 Samfunnssikkerhet og beredskap

Vi må være i stand til å verne samfunnet fra uønskete hendelser som setter liv, viktige funksjoner og infrastruktur i fare. Beredskapsetatene som sammen med totalforsvaret og frivillige beredskapsorganisasjoner skal hindre angrep på vår nasjonale suverenitet, terroranslag og digitale og hybride angrep. De skal sikre energi, mat- og vannforsyning og være vår beredskap mot pandemier, klimaendringer og naturkatastrofer. Det må derfor legges til rette for et godt samarbeid mellom disse virksomhetene og organisasjonene for å sikre beredskapen.

Det militære forsvaret av Norge må fortsatt bygge på allmenn verneplikt og desentraliserte militære anlegg som kan forsvare norsk territorium og medvirke til stabilitet og fredelig utvikling. For at den allmenne verneplikten skal være reell, må de som utfører tjeneste utgjøre et tverrsnitt av befolkningen med hensyn til kjønn og øvrig

bakgrunn. Dette er avgjørende både av hensyn til demokratiet og Forsvarets legitimitet i befolkningen. Norsk base- og øvingspolitikk må ikke bidra til å øke spenningsnivået i våre nærområder. Utenlandske tropper skal ikke være fast stasjonert i Norge i fredstid. Norge må bidra til fred og nedrustning gjennom et forpliktende internasjonalt samarbeid og jobbe for avskaffelse av biologiske og kjemiske våpen og å ratifisere FNs atomvåpenforbud. Norsk deltakelse i internasjonale operasjoner må bygge på et klart FN-mandat og være innenfor rammer satt av folkeretten.

Politiet er en viktig beredskapsressurs. Et mangfoldig politi med sivilt preg er viktig for å ivareta trygghet og rettssikkerhet i håndhevingen av dagens og framtidens samfunnsoppdrag. Det er nødvendig å se hele straffesakskjeden under ett, fra politiet, domstolen og kriminalomsorgen til konfliktråd og voldsoffererstatning.

Etatene og de statlige selskapene som i fellesskap skal ivareta samfunnsberedskapen må styrkes og koordineres bedre på nasjonalt, regionalt og lokalt nivå. Sivilforsvaret må fremdeles være desentralisert for å kunne ivareta hele landet. NTL mener det må utvikles en nasjonal, sektorovergripende langtidsplan for totalberedskap.

Staten har behov for et godt system der ansatte og andre kan sikkerhetsklareres, slik at norske interesser og rikets sikkerhet blir ivaretatt. NTL krever at det alltid skal gjøres individuelle helhetsvurderinger ved klarering av personell. Avgjørelsen er særdeles inngripende for den enkelte, og tydelige saksbehandlingskriterier må ligge til grunn for vedtakene. Manglende ressurser hos klareringsmyndighetene og manglende åpenhet om hvordan regelverket håndteres, truer de ansattes rettssikkerhet.

6.10 Internasjonal politikk og samarbeid

NTL ønsker en fri og rettferdig verden der alle mennesker har like muligheter til å skape seg gode liv. Faglige rettigheter og andre grunnleggende demokratiske rettigheter må sikres gjennom rettslig forpliktende avtaler. NTL skal arbeide for at ILOs konvensjoner videreutvikles, ratifiseres og etterleves. NTL krever at Norge skal prioritere å beskytte barn på flukt foran innvandringspolitiske hensyn.

Norge må være en pådriver for å finne internasjonale løsninger for å bekjempe fattigdom og utnyttning og realisere FNs bærekraftsmål.

Liberaliseringen av verdensøkonomien har ført til at kapital og markedskreftene har styrket seg. NTL vil arbeide for en strengere regulering av finansmarkedet.

Et sterkere internasjonalt samarbeid for mer rettferdige handelsregler, sletting av ulandsgjeld og økt bistand er derfor nødvendig. NTL skal fortsette alliansebygging med aktuelle partnere for fred og solidaritet. NTL krever at Norge taler de fattige landenes sak i WTO og IMF og påvirker Verdensbankens utlånspolitikk i en mindre markedsliberal retning.

NTL er motstander av internasjonale handelsavtaler som legger opp til å styrke kommersiell tjenesteyting på bekostning av det offentlige tilbudet.

Norge blir i økende grad styrt av EU. Vårt nasjonale regelverk gjennomgår omfattende endringer for å tilpasses EUs direktiver og handelspolitikk. Dette berører også de fleste tjenesteområder i offentlig sektor. For å påvirke denne utviklingen og forhindre sosial dumping er det nødvendig med samarbeid over landegrensene.

Regjeringen må bruke reservasjonsretten mot EU-direktiv som innskrenker nasjonale virkemidler mot sosial dumping og som svekker faglige rettigheter og velferdsordninger. ILO-konvensjoner, norske tariffavtaler og norsk arbeidslivslovgivning må ha forrang foran EU/EØS-regler og EU/EØS-direktiver. NTL går inn for at det gjennomføres en utredning om alternativer til EØS-avtalen. NTL er tilknyttet EPSU, den europeiske sammenslutningen av forbund i offentlig sektor. NTL bidrar med innspill til EPSU. Videre bidrar forbundet til LOs arbeid på området.

7. ET STERKT NTL

7.1 Organisering og rekruttering

NTLs hovedoppgave er å sikre medlemmene trygge, stabile og faste ansettelsesforhold med rettferdige og forutsigbare lønns- og arbeidsvilkår. NTL skal være den beste fagforeninga på arbeidsplasser innenfor NTLs organisasjonsområde.

NTLs bredde er vår styrke. Vi organiserer alle ansatte i våre virksomheter, uavhengig av utdannings- og yrkesbakgrunn. Denne bredden skaper samhold på tvers av yrkesgrupper og gir NTL et helhetlig perspektiv på hva som er nødvendig for å utvikle et inkluderende arbeidsliv. Den gir NTL økt legitimitet, både på den enkelte arbeidsplass og nasjonalt. Ved at NTL gjennom tillitsvalgte involverer og aktiviserer medlemmene skal vi styrke vår evne til å gjennomføre målene vi setter oss. Systematisk tillitsvalgt arbeid over tid gir resultater for det enkelte medlem, hvert enkelt organisasjonsledd og forbundet som helhet.

Som det største forbundet i staten og et av de største i LO, har NTL en sterk politisk og organisatorisk stilling. For ytterligere å styrke NTL, og øke vår gjennomslagskraft, må vi organisere flere arbeidstakere innenfor våre organisasjonsområder. Det er gjennom høyere organisasjonsgrad og aktive, godt skolerte tillitsvalgte vi kan være den ledende fagforeningen, og best kan ivareta medlemmenes lønns- og arbeidsvilkår. Systematisk vervearbeid må prioriteres på alle nivå i organisasjonen, blant annet gjennom skoling av tillitsvalgte og medlemmer. NTL skal organisere og rekruttere flere medlemmer og tillitsvalgte med minoritets- og innvandrerbakgrunn.

Jobben med å organisere arbeidstakere for å bygge faglig styrke starter på arbeidsplassen. Vellykket organisering og mobilisering er avhengig av en godt fungerende lokal fagforening eller avdeling med aktive medlemmer og dyktige tillitsvalgte som kan ivareta medlemmenes interesser.

NTL skal være et naturlig og attraktivt valg for potensielle medlemmer. Organisasjonsleddene og forbundet må derfor strekke seg etter å være et inkluderende fellesskap hvor alle som deler NTLs grunnholdninger og verdier kan kjenne seg hjemme. Et godt og inkluderende fellesskap innebærer en kultur som forebygger og slår ned på trakasserende atferd.

Mulighetene til å varsle om trakasserende og uønsket atferd må være velkjent i organisasjonen og det skal oppleves som trygt å si fra.

En stadig større andel av arbeidstakerne har høyere utdanning. For å øke organisasjonsgraden er det avgjørende at vi styrker oss i denne gruppen. Som et ledd i dette arbeidet vil vi verve flere studenter og unge arbeidstakere. Fortsatt prioritering av NTL Ung, satsing på konkrete vervetiltak i virksomhetene og samarbeid innad i LO er avgjørende for å få dette til.

7.2 Gode tillitsvalgte

NTL skal være et forbund med godt skolerte tillitsvalgte. Skolerte og aktive tillitsvalgte er det beste argumentet for å verve og organisere nye medlemmer. Det er de tillitsvalgte som sammen med medlemmene ivaretar medlemmenes interesser og skaper aktivitet og engasjement på den enkelte arbeidsplass. Både i ordinær drift og ved små og store omstillingsprosesser på arbeidsplassen, skal NTL være et forbund medlemmene kan stole på. Tillitsvalgtes rettigheter, vern og arbeidsbetingelser må styrkes i hovedavtalene.

NTL gjennomfører fysiske kurs og skoling som sikrer størst mulig deltakelse for tillitsvalgte og medlemmer i ulike livssituasjoner. Digitale kurs og møter arrangeres når det er hensiktsmessig. Skoleringen må være relevant for oppgavene som skal utføres og de utfordringene man møter som tillitsvalgt. NTL krever at tillitsvalgtes og medlemmers rett til å delta på kurs og skoling respekteres.

Å formulere krav sammen med medlemmene er en sentral del av å være en god tillitsvalgt. NTL skal sette de tillitsvalgte i stand til å ivareta sine oppgaver gjennom informasjon, skoling og støtte i det daglige arbeidet.

Det er viktig at tillitsvalgte rekrutteres bredt for å være representative og gjenspeile bredden i NTLs medlemsmasse.

Framtida skaper vi
sammen

www.ntl.no